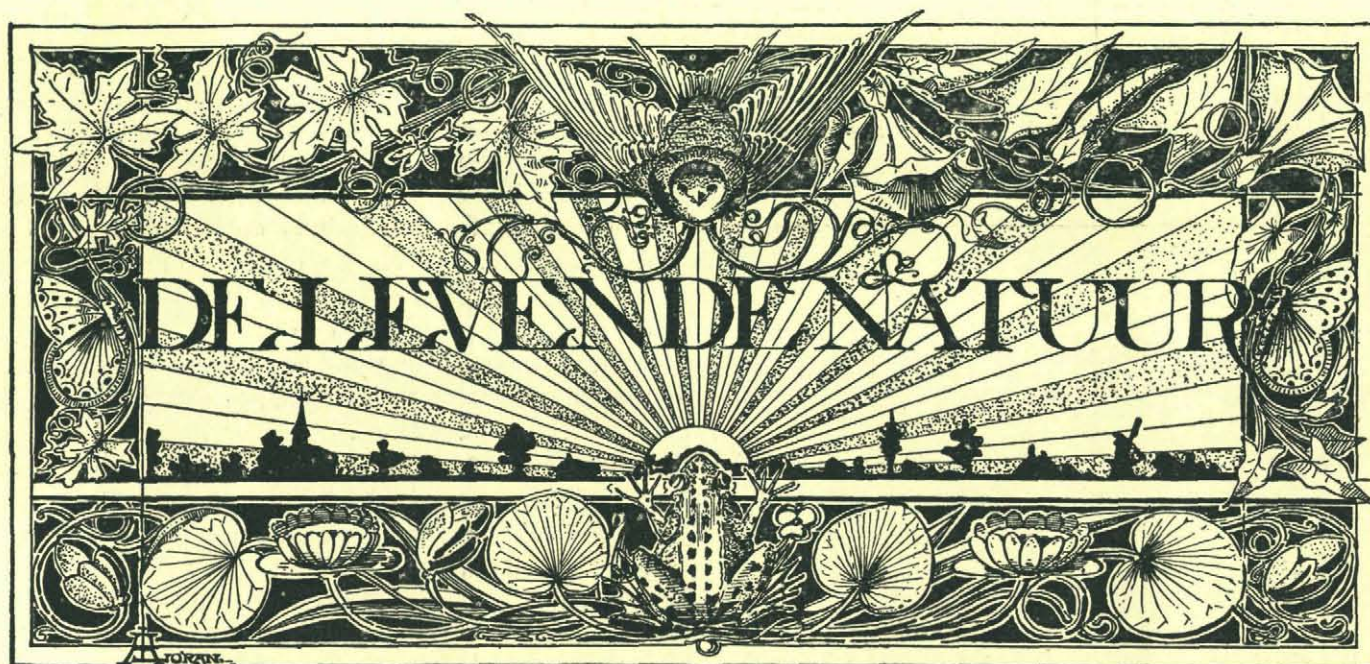

REDACTIE

E. HEIMANS, Amsterdam en JAC. P. THIJSSSE, Bloemendaal.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

Prijs per jaar f 3.60.

DE ORANJETIPVLINDER.

(Euchloë cardamines).

Toen ik pas op Binnenduin kwam wonen, had het Oosterboschje een grond van mooi wit zand, verkregen door jaren naarstig harken. Er groeide letterlijk niets en de eikjes, de populieren, de vlier, veereschdoorn, hulst en kastanje stonden zich te schamen over hun bloote voeten. Er lag een eindje verder aan den weg een hoop rommel afkomstig van iemand, die zijn boschje had „schoon gemaakt“ en dat heb ik toen met kruiwagens naar mijn terrein gebracht. Bovendien blijft er jaar in jaar uit het dorre blad liggen, allerhand goedje dat ik voor studie meebreng komt er ten slotte ook terecht en zoo is het witte zand van vroeger thans bedekt met een voldoende humuslaag en groeit er in het Oosterbosch het heele jaar door een bonte verzameling van allerlei planten. 't Is een echt studieboschje en er komen nu allerlei vogels ook, want de grond krioelt van klein gedierte en zit vol zaden van allerlei soort.

Dit jaar heb ik er onder meer een flinken opslag van Lookraket (Sisymbrium Alliaria). Reeds geruimen tijd hield ik deze plant in 't oog, om de levensgeschiedenis van de Oranjetipvlinder te zien te krijgen. Wel wordt doorgaans de Pinksterbloem genoemd in verband met dit mooie vlindertje, maar de omstandigheid dat 't dier bij ons meer voorkomt in droge boschstreken dan in vochtige weilanden, had mij op

den inval gebracht, om eens wat meer te gaan letten op de cruciferen van bosch en hagen en daaronder is de Lookraket toch beslist nummer één.

In de mooie Meidagen van dit jaar kwamen dan ook behoorlijk de Oranjetipvlindertjes te voorschijn. Ze dartelden over 't grasveld, zwierven langs de boschjes en verdwenen op de bloeiende lookraket, in hun ruststand onzichtbaar op het wit en groen van de pas ontlukende bloemtrossen.

Er is over de nabootsings- en beschermingskleuren al heel wat getwist en geschreven, vooral door menschen, die meer hebben gelezen dan uitgekeken. Sommigen beweren, dat die gelijkenis van dieren op hun omgeving maar heel oppervlakkig en toevallig is, anderen zien beschermingsvormen en kleuren, waar ze heelemaal geen reden van bestaan hebben. Geen wonder dat deze ultra's het altijd met elkander oneens zijn en elkander in geschrift op geschrift verslaan zonder ooit overwonnen te worden.

Wie wel eens echt op een helderen Meimorgen een Oranjetipvlindertje heeft zien neerkomen op bloeiend Lookraket, moet wel toegeven, dat in dit geval de vlinder door zijn kleuren in de rusthouding volkomen verborgen is. Het groen en wit van de onderzijde der achtervleugels en het topje van de voorvleugels is zoo geheel in overeenstemming met de witte bloemen, de groene knoppen en de open plekjes daartusschen, dat werkelijk het vlindertje geheel verdwijnt, zoodra het zijn vleugels samenklapt. Je ziet het mannetje rondvliegen schitterend

oranje en wit, vijftig meter ver duidelijk te zien. Hij strijkt neer op de bloemen en weg is hij, zoo goed weg, dat je bloeitop voor bloeitop kunt afzoeken om hem te vinden.

Pop van de Oranjetip aan Lookraket.
Natuuroopname van WIECHER.

Ik kan er van meepraten, want wekenlang heb ik de wijfjes nagelopen, om het eierleggen te zien, of om tenminste **nog** de eieren te vinden op den bloeitop waar ze gelegd werden. In negen gevallen van de tien kon ik het dier niet meer vinden, wanneer het was gaan zitten en moest ik op goed geluk af met een langen stok over de bloemtoppen strijken, om haar op te jagen en zodoende de plek te zien, waar ik met eenige kans van slagen kon zoeken naar de eieren.

Het aardigste is nog, dat er heelemaal geen groen onder aan de vleugels zit. Reeds met een goede loupe is uit te maken, dat de vleugelschubjes wit, zwart en geel zijn, maar zoo gemengd dat ze, wat kleursterkte betreft, den indruk geven van groen met wit.

Ik vond maar enkele eieren, hier eentje en daar eentje, op verschillende planten. De Oranjetip legt de eieren niet op hoopjes, maar afzonderlijk. Ze zijn

vastgeplakt aan de bloemsteeltjes vlak tegen de kelkbladeren aan, kleine gele dingetjes, stipjes gelijk, maar onder het microscoop worden het mooie projectielachtige, gegroefde voorwerpjes, een lust, om te zien. Ze worden 't meest gelegd op de stelen van bloemknoppen, die juist op het punt zijn, om open te gaan. Na een dag of acht komt het rupsje te voorschijn. Zijn eerste werk is de leeg eierschaal op te eten. Ook heb ik er een gezien die een eitje opat, een geval van broedermoord en Kannibalisme te gelijk. Ik weet niet, of alle jonge Oranjetiprupsjes zoo wreedaardig zijn aangelegd, maar ik zou het haast gelooven, want de zeer vele rupsen, die ik in de afgelopen weken gezien heb, leefden allen ieder voor zich eenzaam op afzonderlijke planten. Als de vlinder meer dan één eitje op een bloemtros deponeert, dan eet misschien de eerst uitgekomen rups de andere eitjes op, om zich het monopolie te verzekeren van de voederplant. Zekerheid hieromtrent heb ik nog niet, daarvoor heb ik te weinig gezien, maar het zou wel eens waar kunnen wezen.

Dat kleine rupsje is eerst geel, maar spoedig wordt het groen, en dan doet het een week of drie (18—22 dagen) niets anders dan knagen aan de rijpende hauwen van de Lookraket. Een enkele daalt eens af, om een sappig blaadje te probeeren, maar de meeste bepalen zich tot de hauwen. Doorgaans zitten ze languit tegen de hauw aan en knagen dan van den top af naar beneden. Ze zien er niet tegen op, om twee of drie hauwen op een dag te verslinden, doch zelden eten ze van een hauw meer dan twee derde deel. Een paar keer vond ik er, die doorgevreten hadden tot aan het vruchtsteeltje zelf en daar aangekomen bleven ze een half uur zitten met den bek aan de versche wond, opzuigend de nog steeds toestroomende voedingssappen.

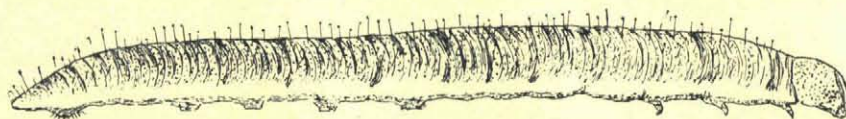
's Nachts vreten ze weinig of niet, in de vroege morgenuren het meest en overdag zitten ze wel een half uur achtereen te rusten, soms met half opgericht borststuk op de manier van de pijlstaart-rupsen, soms heel bovenaan een hauw, met kop en borststuk vrij, net als iemand die over een onderdeur hangt.

De rupsen zijn groen met een onduidelijke witte zijdestreep en vol rimpeltjes en zwarte klierplekjes en haren. In de boeken staat, dat ze door kleur en houding wonderbaarlijk beschermd zijn, maar dat kan

ik niet onderschrijven. Zooveel moeite ik had met de rustende vlinders, zoo gemakkelijk vond ik de

Eitje van de Oranjetipvlinder.
(Vergroot).

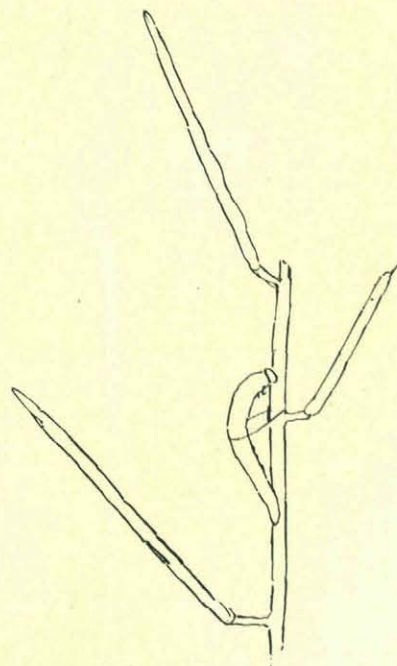
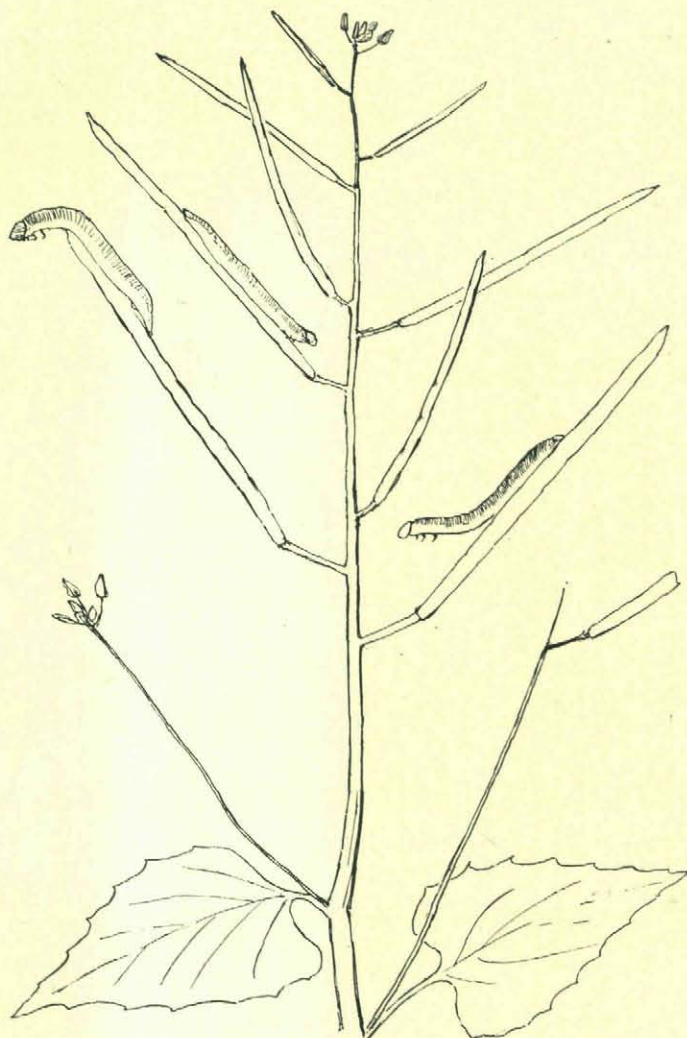
Rups van de Oranjetipvlinder.

rupsen, zelfs in 't voorbijgaan in 't schemerdonker.

Ik had al spoedig een heele verzameling: zeven in mijn eigen boschje, twee bij de burens, maar vlak tegen ons hek, negen op mijn weg naar het station en aan 't station zelf nog een viertal. Je vindt ze 't makkelijkst als ze al halfwas zijn, want dan vertoont de lookraketplant reeds een vrij groot aantal van die tot op een derde van hun lengte afgevreten hauwen.

Het was heel aardig, de ontwikkeling van dat twintigtal in de vrije natuur na te gaan. De eenige proefneming die ik mij veroorloofde was, dat ik van tijd tot tijd zoo'n rups van zijn plant afnam en op den grond zette. Hij kroop dan niet zoolang rond tot hij weer een lookraket vond en nooit overkwam het hen, dat zij opklauterden tegen stengels van nagelkruid, koekoeksbloem of doovenetel. Ze wisten niet zooveel van botanie als

Rupsen van de Oranjetipvlinder in verschillende ruststanden.

Begin van verpopping.

bestoken, de welbekende *Microgaster glomeratus*.

In 't eerst vreten zij hun jonge hauwen met huid en haar, maar tegen 't einde van den bloeitijd krijgen ze het lastiger. Het tusschenschot verhout en de vaatbundels worden dikker en taaiër, juist zooals wij dat onder vinden bij rhabarber, asperges en postelein. Nu eten zij alleen de zachte plekjes weg en laten de taaie kluif zitten. Eerst echter kruipen zij naar den top van de stengel en eten daar de allerlaatste bloempjes en knoppen weg, die toch nooit tot ontwikkeling komen.

Gelukkig is het nu net tijd om te verpoppen. Nu blijkt het, hoe goed het is, dat op elke plant slechts één rups huist en ook hoe mooi de groeitijd van de rups overeenstemt met de ontwikkelingsperiode van de voederplant. Het verpoppen geschiedt omstreeks 1 Juli en dat is misschien de oorzaak, waardoor de

pinksterbloemen van onze wei- en hooilanden bij de oranjetipvlinders niet in trek zijn als voederplant voor de rupsen.

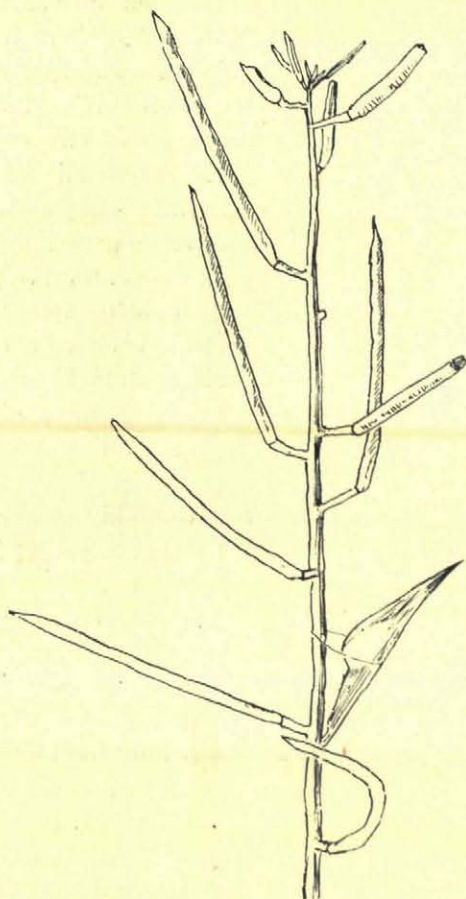
Wanneer de rups zich gaat verpoppen, zoekt hij een plekje aan de vruchtstengel, grijpt dat stevig vast met zijn laatste pootenpaar, bindt zich met een stevig zijden draadje om het middel vast aan den stengel en laat zich dan achterover hangen, den kop omhoog en met ietwat gekromden rug. Al heel spoedig beginnen zich de schouderknobbels te vertoonen en binnen tweemaal vier-en-twintig uren wordt de laatste rupsenhuid afgeworpen en komt de mooie spitse pop te voorschijn.

Deze lijkt nu, vooral in 't eerst, heel veel op een afgevreten hauw. Het laatste lichaamslid vormt juist een steeltje, de heele pop is eerst groen, maar verkleurt langzamerhand en wel tegelijk met de rijpende hauwen tot geelachtig grijs. Je moet nu

Eitjes aan bloemstelen van Lookraket.

heusch goed uitkijken om ze te vinden en ik heb mijn kinderen al heel wat moeite veroorzaakt, door ze op te dragen een vijftigtal van die poppen voor me te zoeken. Want ik ben met mijn zestal poppen niet tevreden. In de boeken staat, dat er van de

Pop van de Oranjetip.

oranjetipvlinder ongeveer achtmaal zooveel mannetjes als wijfjes voorkomen. Nu verwonder ik mij altijd zeer over dergelijke beweringen en sla er in den regel evenveel geloof aan als aan de bevolkingscijfers voor Centraal-Afrika of Nieuw-Guinea.

Toch zouden we voor deze oranjetip-statistiek wel betrouwbare cijfers kunnen krijgen. De poppen zijn den heelen zomer, herfst, winter en lente door (bijna een rond jaar) te vinden aan de doode stengels van de lookraketplant. Het is wel even de moeite waard, om na te denken over het wonder, dat het teere vliedertje in die dunne pophuid tien maanden lang blootgesteld is aan alle wisselingen van wind en weer. Nu blakeren ze in de heete zon, over een half jaar hangen ze aan de doode stengels bij tien graden vorst, worden ze begraven in de sneeuw of omkorst met rijp en ijzel. In April begint er nieuw leven in te komen, dan beginnen zich de kleurplekken van de vleugels te vertoonen, zoodat reeds eenige dagen voor het uitkomen is vast te stellen, of de pop een mannetje of een wijfje herbergt.

Het komt er nu maar op aan eenige honderden van die poppen te verzamelen en dan in April eventjes telling te houden.

Dit is nu eens een vorm van verzamelen waar niemand iets tegen kan hebben. Er wordt niets bij vernield of gedood, het zoeken zelf scherpt je oogen en ontwikkelt je geduld en het resultaat is een bijdrage voor de wetenschap, al is het dan ook maar een zeer bescheidenene.

Kijk uit naar lookraketstengels met half afgevreten hauwen. Zoek langs den stengel naar de pop. Neem die met stengel en al mee naar huis en bewaar ze buiten, door ze in den grond te steken, desnoods in een bloempot. Binnenshuis zouden ze misschien te vroeg uitkomen en sterven, voordat de plant bloeit, waarop ze hun eieren leggen.

We willen eens doen, wie er de meeste vindt en in Mei maken we dan een groote optelsom, om te zien, hoe het staat met die overbevolking van mannetjes.

JAC. P. THIJSSSE.

IN DE NOORDERVEEN TE ASSENDELFT.

In, het moest eigenlijk „het” Noorderveen zijn, maar de Assendelvers zeggen het nooit en schrijver dezes zou het ook vreemd vinden, om voor deze gelegenheid taalkundig juist te zijn. En daarom het heele opstel door „de” Noorderveen.

Er is te Assendelft ook een Zuiderveen (polder), maar deze blijft buiten beschouwing, daar hier het veeneigenaardige totaal is verdwenen. De beschaving heeft hier de natuur verminkt, de veenplas is omdijkt, drooggelegd en netjes in weilanden afgedeeld.

De Noorderveen is een wildernis, waarin de natuur

nog grootendeels vrij haar gang kan gaan. Grootendeels, want op de talrijke veenlandjes wordt hard „gewerkt”, de breede plassen tracht men schoon te houden, nieuw land „wint men aan” en voor het vervoer van hooi of mest zijn een paar vervelend rechte „tochten” gegraven, alles tot nadeel van de oorspronkelijke natuur. Maar het karakter van veenlandschap blijft nog en zal niet zoo spoedig verdwijnen.

Zeker, de Noorderveen is géén Naardermeer, maar al is het veenlandschap ook een natuurmonument van den derden of vierden rang, het is een bezoek